

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

- Simplification of new business registration procedures: combining four registration procedures into one, cancelling requirement for minimal statutory fund, shortening duration for opening business;
- Regulation of licensing that was previously considered redundant compared to the global practice: combining some licensing activities into one group; declaring intent to further reduce licensing list to 20 items by replacing retail licenses (with the exception of alcohol and tobacco products), audit and tourism services licenses with compulsory insurance;
- Simplification of certification activities, construction, sanitary and fire regulations; abolishment of the compulsory certification of tourist services and certain types of construction works;
- Extension of small businesses spectrum eligible for simplified taxation system and reduction of tax rates;
- Cancellation of new product price registration (with the exception of new commercial medical services) and restrictions on markup for almost all items (except 50 items with regulated prices) including imported goods. Permission to split bulk discount between any number of middlemen. However, the pricing is still not free as companies have to make various calculations and justify their price levels;
- Implementation of rental reforms: raising minimum rental period to 3 years, abolishing state registration of lease agreements, standardizing rental rates for public property rentals, determining rise and fall rental rates, shifting rentals rates currency from euro to a base rate in Belarusian rubles;
- Reformation of compensation system: enterprises are given more freedom in raising and differentiating wages, however wage rate distribution is kept even for privately owned enterprises;
- Transition to a single linear income tax rate of 12%;
- Regulation and clarification of different administrative procedures; formation of sufficiently transparent lists of administrative procedures, undertaken by ministries and departments and posted on the websites of these organizations;
- Alteration of business control measures: economic entities are grouped into risk groups and inspection procedures and intervals are set depending on the degree of risk associated with the activities; moratorium is set on carrying out planned inspections for the first two years of newly established enterprises.

In 2010 many changes were made in the tax system, both tax rates and terms of payment. These changes came into effect with the adoption of the Tax Code (Special Section). The total tax burden was reduced due to decreased ecological tax, abolished rate for supporting national agricultural producers, eliminated tax on vehicle purchase and local retail sale tax (with the exception of services tax of 5%). The number of payments and time spent on paying taxes has also been reduced for many taxes due to the transition to quarterly payments.

Transformation processes in the economy of post-Soviet countries were held with different intensities and led to different results. Some countries have quickly shifted to the market economy and stimulated the development of the private sector through the creation of a favorable business climate, while others have kept reforms within bounds and chosen to keep state regulation of the economy. The prerequisites for institutional change in countries appear with relevant changes of external environment and mentality of national consumers. Emerging institutions meet strong resistance of the participants of the previous institutional system. In case of Belarus, reformation of the business environment was caused primarily by external factors (global financial crisis, unfavorable external environment, waste of state resources on keeping public internationally noncompetitive enterprises alive, etc.).

REFERENCES:

1. Внешняя торговля Республики Беларусь// Национальный Банк Республики Беларусь: <http://www.nbrb.by/statistics/ForeignTrade>
2. Основные социально-экономические показатели // Национальный Статистический Комитет Республики Беларусь: http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/svodn_2000-2009.php
3. Doing Business 2010// World Bank and IFC: <http://www.doingbusiness.org/documents/fullreport/2010/DB10-full-report.pdf>
4. Белорусский бизнес 2007: состояние, тенденции, перспективы// Исследовательский центр ИПМ: <http://www.research.by/pdf/business2007r.pdf>
5. Belarusian business 2010: состояние, тенденции, перспективы// Исследовательский центр ИПМ: <http://www.research.by/pdf/business2010r.pdf>
6. Информация о либерализации условий осуществления экономической деятельности в Республике Беларусь в 2008-2010гг.// Совет Министров Республики Беларусь [эл.ресурс]: http://businessacts.government.by/rus_businesslib_10.html

РЕЗЮМЕ

На основі аналізу міжнародного рейтингу, показники благополуччя ділового середовища, безпосередньо пов'язані з індексом державної конкурентоспроможності та рівнем іноземних інвестицій. Незважаючи на інтенсивні реформи, проведені в Білорусі за останні роки, частка приватного сектора у ВВП залишається нижче 30%. Це може свідчити як про номінальний характер реформ так і про недоліки методології оцінки.

Ключові слова: показники благополуччя, ділове середовище, конкурентоспроможність, іноземні інвестиції, бізнес-клімат

РЕЗЮМЕ

На основе анализа международного рейтинга, показатели благополучия деловой среды, непосредственно связаны с индексом государственной конкурентоспособности и уровнем иностранных инвестиций. Несмотря на интенсивные реформы, проведенные в Беларуси за последние годы, доля частного сектора в ВВП остается ниже 30%. Это может свидетельствовать как о номинальном характере реформ так и о недостатках методологии оценки.

Ключевые слова: показатели благополучия, деловая среда, конкурентоспособность, иностранные инвестиции, бизнес-климат

SUMMARY

Based on the analysis of the international rankings, favorable business environment indices are directly correlated with index of state competitiveness and the level of foreign investments. Despite intense reforms conducted in Belarus during past years private sector share in GDP remains below 30%. This could indicate both the nominal nature of reforms and the shortcomings of the methodology ratings.

Keywords: favorable indices, the business environment, competitiveness, foreign investment, business climate

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА СУБІНДЕКСОМ „МАТЕРІАЛЬНИЙ ДОБРОБУТ”

Щетинська Я.В., ст. викл. ДонНУ

Досягнення задекларованих цілей соціальної економіки можливе лише в тому випадку, якщо задані критерії-цілі забезпечуватимуться не лише в цілому по країні, але і в регіональному аспекті. В даний час в Україні з 1999р. розробляються регіональні індекси людського розвитку (РЛР), в структурі якого виділено дев'ять підсистем, які оцінюють різні сторони людського розвитку на рівні регіону:

- демографічний розвиток;
- розвиток ринку праці;
- матеріальне благополуччя;

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

- умови мешкання населення;
- рівень освіти;
- стан і охорона здоров'я;
- соціальне середовище;
- екологічна ситуація;
- фінансування людського розвитку.

Основні концептуальні положення, які закладені в методику побудови цих індексів, дають можливість використовувати і самі індекси, і агреговані значення внутрішніх підсистем для оцінки міри формування соціальної економіки, а також основних тенденцій, диференційовано по кожному регіону. [1].

Метою статті є аналіз субіндексу „Матеріальний добробут” за регіонами.

Наприклад, за підсистемою "Матеріальний добробут" визначається внутрішній агрегований показник на основі наступних її індикаторів:

- середня заробітна плата;
- середня пенсія;
- середні сукупні витрати з розрахунку на одного умовного дорослого, грн.;
- співвідношення сукупних доходів і витрат %;
- різниця між грошовими доходами і витратами, грн.;
- середній дохід від особистого підсобного господарства;
- доля грошових доходів в сукупних %;
- рівень бідності %;
- глибина бідності %;
- коефіцієнт Джіні;
- купівельна спроможність середньодушового доходу, тобто кількість мінімальних споживчих корзин, які можна придбати на цю суму за регіональними цінами;
- забезпеченість особистими автомобілями, тобто кількість автомобілів з розрахунку на 100 домогосподарств.¹

Зміну агрегованого значення по даній підсистемі за 2000-2007г.г. представлено на рис. 1.1., 1.2, 1.3.

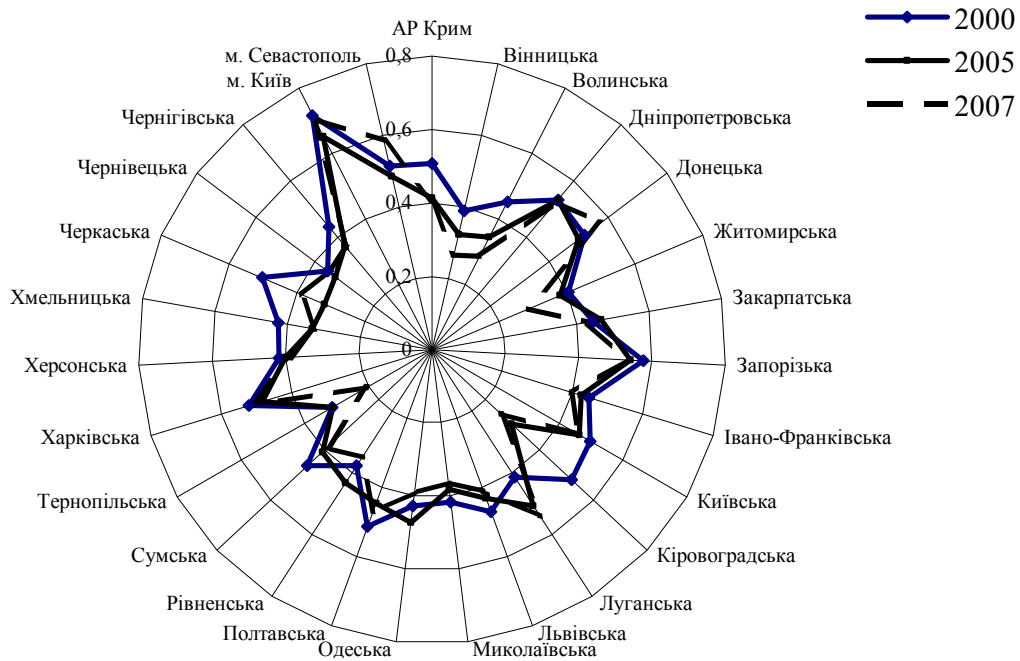

Рис. 1.2. Зміна агрегованого показника «Матеріальний добробут» у регіональному розрізі за 2000, 2005 і 2007 рр.

Порівняльний аналіз показників дає можливість визначити співвідношення регіонів за рівнем матеріального добробуту населення, що склався. Зокрема, в перебігу всього періоду, за який розраховуються РІПР, на першому місці знаходиться м. Київ, на другому місці в останні 2 роки — м. Севастополь, — на останньому місці за даним показником — Тернопільська область.

До аутсайдерів також відносяться Кіровоградська і Вінницька області. Співвідношення рівнів дозволяє визначити лише ранг регіону в зіставленні з іншими. Проте з точки зору формування соціальної економіки, тобто з точки зору міри її соціальної орієнтації більш інформативними виступають тенденції зміни агрегованого показника чи субіндекса, що склалися, по кожному регіону.

Наприклад, по відношенню до 2000-го року в 2007р. лише у трьох регіонах України спостерігається зростання агрегованого субіндекса "матеріальний добробут", — це Донецька, Луганська обл. і м. Севастополь. Так, найвищий темп зростання склався по Луганській області (131,3%), по м. Севастополю — 113,8% і по Донецькій обл. — 110,6%.

В той же час по останніх 23-м регіонах України в 2007 р. склалося досить істотне зниження рівня субіндекса, — особливо потрібно виділити Кіровоградську обл., де зниження складає 49,4% по відношенню до 2000-го р., Волинську обл. (63%), Тернопільську обл. (66%), Вінницьку обл. (68,3%).

¹ У роботі не зупинилися на методиці розрахунку як регіональних індексів, так і агрегованих внутрішніх компонент, - вона досить широкий представлена в спеціальній і науковій літературі.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТТЯ СОТРУДНИЦТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЇ ЄВРОПИ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСЬКОГО ЕКОНОМІЧЕСЬКОГО СОТРУДНИЦТВА І ГУАМ

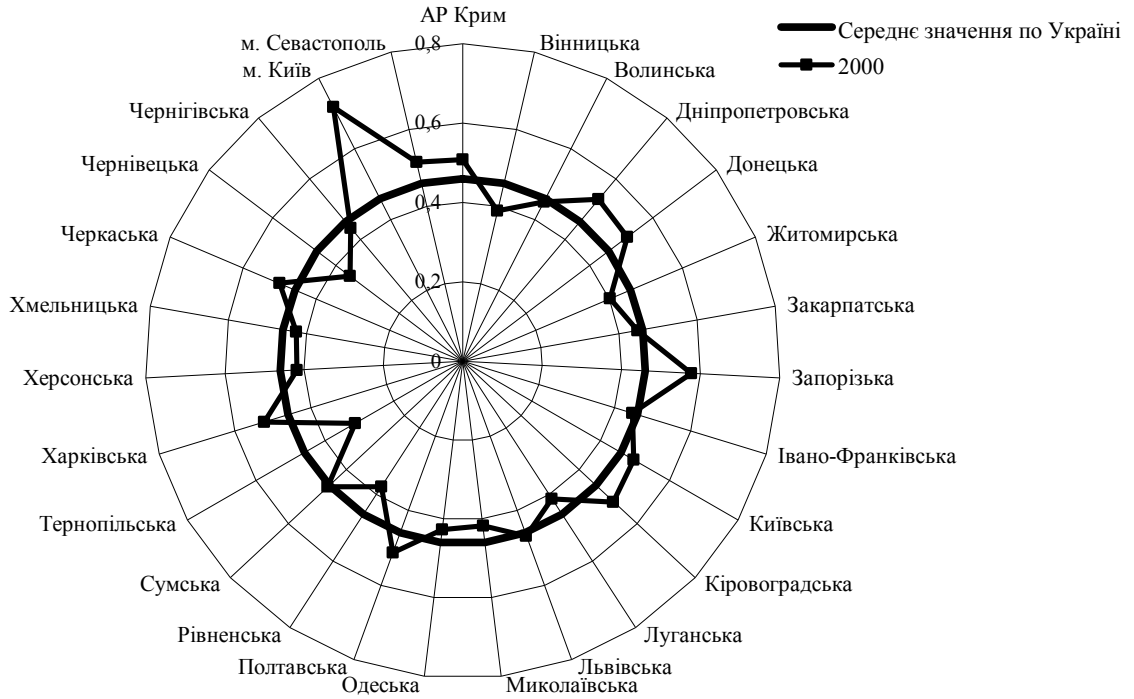

Рис. 1.2. Відхилення агрегованого показника «Матеріальний добробут» у регіональному розрізі від середнього його значення по Україні, 2000 р.

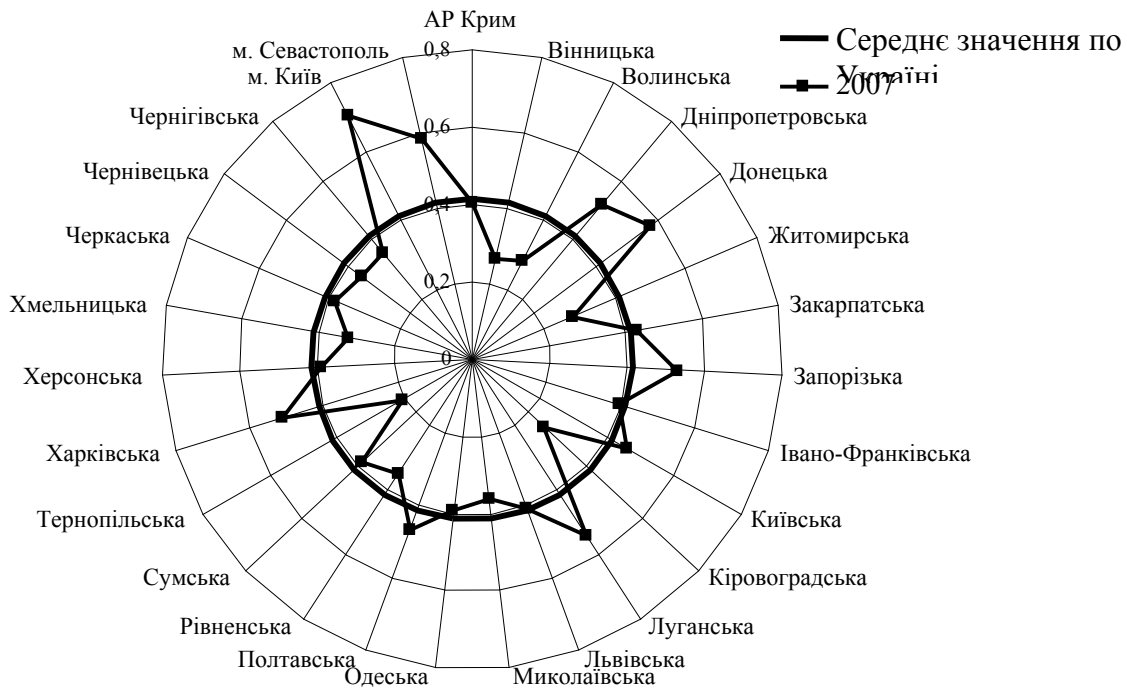

Рис. 1.3. Відхилення агрегованого показника «Матеріальний добробут» у регіональному розрізі від середнього його значення по Україні, 2007 р.

Таким чином, зміни даного субіндекса за аналізований період, не дивлячись на зростання доходів населення, свідчать про досить негативні тенденції, які склалися практично за всіма регіонами в забезпеченні матеріального добробуту населення і, відповідно, в досягненні цілей соціальної економіки. В той же час за результатами розрахунку даного субіндексу за 2007 р. (рис.1.3) видно, що вище середнього по Україні рівня знаходяться наступні регіони: м. Київ та Севастополь, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Луганська, Полтавська, Черкаська та Харківська обл.

На рівні середнього по країні матеріального добробуту знаходяться: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Сумська, Херсонська, Черкаська обл. та АР Крим. Вінницька, Волинська, Житомирська, Кіровоградська, Миколаївська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська та Чернівецька мають рівень матеріального добробуту населення значно нижчий, ніж склався в середньому в Україні.

Для порівняльного аналізу розподілу регіонів України за рівнем субіндекса "Матеріальний добробут" розроблено структурне

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

угруповання регіонів за 2000 і 2007 р.р., з виділенням чотирьох груп регіонів з низьким, помірним, середнім або достатнім і високим рівнем матеріального благополуччя (табл. 1.1).

Зіставлення структурного розподілу регіонів підтверджують негативну тенденцію, яка склалася за рівнем матеріального добробуту. У 2007 р. більш ніж на 40,0% підвищилася питома вага регіонів з низьким рівнем. У цю групу перейшли ті регіони, які за станом 2000го року мали помірний рівень, — це АР Крим, Івано-Франківська, Львівська, Одеська та інші області. Природно, такий перерозподіл спричинило аналогічне зниження другої групи з помірним рівнем добробуту. Практично не змінилися групи з достатнім рівнем, — сюди входять регіони з високим рівнем промислового розвитку, тобто Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Харківська області. У групу з високим рівнем незмінно входить одне м. Київ.

Таким чином, зміна показників за аналізований період, в перебігу якого визначаються регіональні індекси, і, відповідно, субіндекси "Матеріальний добробут", свідчать про досить складні проблеми, пов'язані з формуванням і забезпеченням соціальної економіки на рівні регіонів; що обумовлене, по-перше, дуже високим рівнем диференціації регіонів, який суттєво посилюється. Наприклад, за станом за 2000-

й рік коефіцієнт осциляції був на рівні 86,7% ($K_{осц.} = \frac{x_{max} - x_{min}}{x} \cdot 100 = \frac{0,717 - 0,313}{0,466} \cdot 100 = 87,7\%$), тоді як в 2007 р.

він склав вже 121,1% ($K_{осц.} = \frac{0,706 - 0,206}{0,413} \cdot 100 = 121,1\%$).

Таблиця 1.1

Розподіл регіонів України за рівнем субіндекса "Матеріальний добробут"

групи регіонів за рівнем матеріального добробуту		2000			2007		
рівень субіндексу	рівень благополуччя	кількість регіонів		назва регіонів	кількість регіонів		назва регіонів
		од.	питома вага, %		од.	питома вага, %	
до 0,414	низький	6	22,2	Вінницька, Житомирська, Луганська, Чернівецька, Рівненська, Тернопільська	17	63,0	Вінницька, Волинська, Житомирська, Кіровоградська, Тернопільська, Хмельницька, АР Крим, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська, Чернівецька
0,414-0,515	помірний	14	51,6	АР Крим, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька	4	14,8	Закарпатська, Київська, Полтавська, Харківська
0,515-0,616	достатній	6	22,2	м. Севастополь, Харківська, Кіровоградська, Запорізька, Донецька, Дніпропетровська	5	18,2	Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, м. Севастополь
зв. 0,616	високий	1	4,0	м. Київ	1	4,0	м. Київ
Разом		27	100,0		27,0	100,0	

Таким чином, в абсолютному відхиленні максимального значення показника від його мінімального значення за розподілом за 2007р. розташовується 1,211 середніх значень, тоді як в 2000м році співвідношення було істотно нижче за одиницю, тобто складало 0,877.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Брюховецька Н.Ю. Економічний механізм підприємництва в ринковій економіці: методологія і практика: монографія / Н.Ю. Брюховецька. — Донецьк: ІЕП НАН України, 1999. — 276 с.
2. Стан здоров'я населення (за даними вибіркового опитування домогосподарств 2005 року): стат. зб. / Держкомстат України, — К., 2006. — 166 с.
3. Регіональний людський розвиток: статистичний бюлетень/Держкомстат України. — К., 2008. — 35 с.
4. Людський потенціал / Є. Головоха, Н. Паніна // Українське суспільство 1992-2008: соціологічний моніторинг. — К.: Ін-т соціології НАН України, 2008. — 85 с.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

5. Паніна Н.В. Українське суспільство 1994-2005: соціологічний моніторинг. — К.: Софія, 2005. — 160 с.
6. Амоша О.І. Проблеми та шляхи забезпечення соціальної орієнтації економіки України / О.І. Амоша, О.Ф. Новикова // Журнал європейської економіки. — 2005. — Т.4 (№2). — С. 184–196.

РЕЗЮМЕ:

В статті було проаналізовано підсистему формування соціальної економіки, а саме субіндекс „Матеріальний добробут” та був проведений розподіл регіонів за цим показником.

Ключові слова: формування соціальної економіки, субіндекс „Матеріальний добробут”, розподіл регіонів

РЕЗЮМЕ:

В статье было проанализировано подсистему формирования социальной экономики, а именно субиндекса «Материальное благосостояние» и было проведено разделение регионов по этому показателю.

Ключевые слова: формирования социальной экономики, субиндекс «Материальное благосостояние», разделение регионов

SUMMARY:

The article analyzed the formation of a subsystem of the social economy, namely, the subindex "Material wealth" and the division of regions for this indicator was held.

Keywords: formation of a subsystem, the social economy, subindex "Material wealth", the division of regions

INSTITUTIONS MATTER: THE EXPERIENCE OF PRIVATIZATION IN SLOVAKIA AND POLAND

Zhabianok I., Ph. D., Deputy Dean, Department of International Economic Relations, Belarus State Economic University

Main Problem

The purpose of privatization in Central Europe was to create conditions for the market mechanisms functioning. The strategic goal and visions of this process were the same in CEE countries. Despite this fact general course of privatization and the used methods were different. Great influence on the choice of directions and the speed (rate) of privatization had institutional conditions, such as social and political system, the level of openness in economic decision-making, and the nature of the process of ownership transformation.

The dispute about the active phase of privatization is over in most countries. The analysis of this process still remains important, because the ownership structure determines the conditions for the modern economies functioning.

Poland and Slovakia were among the first countries that carried out economic reforms; both countries are members of the Visegrad Group. But the course of reforms in these countries took place in different socio-political conditions. Slovakia began to carry out reforms as part of former Czechoslovakia and independent economic policy began to be implemented after the Independence in 1993. Therefore comparative analysis of the process and results of privatization in both countries allow research on the institutional factors influence on the course of property transformation.

There is a question: how de-facto the property changes, including privatization, leading to increased efficiency of privatized enterprises? The change of property leads to the necessary restructuring, because the importance of economic efficiency increases in the market conditions. Theoretically private initiative should be an incentive for economic growth. Nevertheless, research conducted by the World Bank, have shown that there are not strong correlations between the privatization of large state companies and their restructuring [4, pp. 82]. This paradox may be explained by the activity of social institutions that affects the motivation of market participants. We should remember that at the first stages of transformation owners didn't have enough experience and resources to undertake restructuring activities. Sometimes property rights came to the people, the aim of which was not to increase operational efficiency, at least in the short term period.

1. Institutional frameworks of property transformation.

Behind the legal frames large influences on the course of property transformation have informal institutions. Privatization is growing under the great influence of the political factor, since political parties are supported by some lobby groups. The ruling party in the process of privatization has a unique opportunity to "give back" for supporting a certain group of interests. In general, parties are trying to implement the transformation of property as the interests of some groups (especially their voters). The political factor here is very important on the one hand for involving community to take decisions on privatization gives more transparency for the process. On the other hand, the social factors can impede the implementation of certain, sometimes very effective, methods of privatization (f.e. the sale of state property to strategic owners, and especially to foreign investors).

Several interest groups in privatization process were involved, especially there were: managers of state enterprises who wanted to maintain their control over enterprises, and groups of potential investors interested in privatization of state property. Interest group of insiders (employees) should be also distinguished, who had an interest in social guarantees (preservation of working places, wage levels and social standards). There were other social groups whose interests were linked to the privatization process. Each group had its own impact on the course of privatization. Considering all of this in post-socialist period, only a small group can truly become owners of state property by buying it at market price in transparent conditions. There was a danger that the new owners of privatized state owned enterprises would lead it to bankruptcy before paying the whole amount of company value. In ideal case, the agency responding for privatization could balance between different groups of political influence.

Economic transformation was carried out not on the ruins of the command system, but more from the ruins. It can be seen as a result of asymmetric information between firms itself and other market participants. The combination of complex social and economic relations meant that the playing field of transformation was divided unevenly. Selected managers have tried to implement an information asymmetry in its favor during the privatization [2, pp. 48]. There was an attempt to turn de facto property, to the de jure property.

Not only institutional factors were of a great importance but also the level of transaction costs in the economy and the quality of property rights protection as well. The privatization effectiveness depends on object's property change flexibility in post – privatization economies. As experience shows, great importance has also the transparency of privatization procedures. It had an impact on both the level of public acceptance of privatization results, and the efficient use of assets in the economy during the post-privatization period.

Therefore, the creation of the legal frames for privatization is not a sufficient factor for successful privatization. The creation of informal institutions, and also the development of market infrastructure are prerequisites for positive changes in the privatization. More of them, the main aim of privatization is to create conditions for the development of market economy. The effect will largely depend on way of the implementation of privatization transactions. The restructuring and increasing efficiency may not be the case of the erratic distribution of property rights during privatization.

2. Privatization process in Slovakia.

In Slovakia (the same as in Poland), privatization took place in two scales, a "small" and "big" privatization. The first case involved the transfer of small enterprises to private owners. Due to the fact that their value was relatively low, privatization of the property had an easier character. More discussions arise during the "big" privatization.

The "small privatization" in Slovakia was realized in shortest terms. During the process of "small privatization" (before March 1994) 9 667 small businesses were privatized. Due to the fact that the main method of "small privatization" was a public tender, state revenue grew by around SKK 14 billion, while the estimated value of the property then consisted of only SKK 13 billion [4, pp.89].

The process of "big privatization" has been "divided" into two waves that consisted of the transformation of large companies' property in two stages.